

TERJE OSMUNDSEN

Statsministerns personlige rådgiver

Ap's løftepolitikk en trussel mot kommuneøkonomien:

Regjeringen med strategi for å styrke det lokal selvstyre

(Utdrag av foredrag om "Kommunesektoren i neste programperiode", på Høyres kommunalpolitiske konferanse, Stjørdal 1. - 2. mars)

- Arbeiderpartiets løftepolitikk overfor kommunene er lite verdt, når vi ser hva som samtidig blir konsekvensene av opposisjonens "alternativ". Den betydelige utgiftsvekst som Arbeiderpartiet nå lover på de fleste områder, ville medføre en kraftig innstramning i den offentlige økonomi etter bare noen få år. En slik offentlig ekspansjonspolitik er heller ikke forenlig med ønsket om full sysselsetting og vekst i de konkurranseutsatte næringer. På samme måte som innstramningen etter motkonjunkturpolitikken i slutten av 1970-årene vil derfor Ap's politikk bety en trussel mot kommuneøkonomien for siste halvdel av programperioden. Partiets linje nå foran valget er heller ikke forenlig med det stramme opplegget for kommuneøkonomien som Arbeiderpartiregjeringen formulerte i Langtidsprogrammet 1982-85, da de selv var i posisjon.

- I tillegg til de alvorlige konsekvensene av partiets økonomiske politikk, utgjør også Ap's utkast til stortingsvalgprogram en svekkelse av det lokale selvstyret og kommunenes økonomiske handlefrihet. Mens regjeringen nå arbeider med et nytt inntektssystem som vil overlate langt mer beslutnings- og råderett til kommunene, har Arbeiderpartiet fremmet et programforslag med en rekke nye krav, påbud og øremerkede tilskuddsordninger overfor kommunene. Programmets ønsker om desentralisering og styrking av kommunene er lite verdt når det samtidig

varsles tiltak som innebærer økt sentraldirigering. Kan det være grunnen til at det "lokale selvstyre" ikke en gang synes å være nevnt i Arbeiderpartiets forøvrig innholdsrike programutkast?

- Både Høyres og Regjeringens programmer for neste stortingsvalgperiode vil gi et klart alternativ til denne politikken, med sikte på en reell styrking av kommunenes stilling. Innføringen av det nye inntektssystemet fra 1. januar 1986 gir en enestående mulighet for det kommunale selvstyre, men det krever at vi også på andre måter er villig til å satse på dette. I tillegg til en stabil og positiv utvikling i overføringene til kommunene, vil Langtidsprogrammet derfor skissere en strategi for å styrke det lokale selvstyret.

Et viktig element vil her fortsatt være å forenkle og myke opp sentrale standardkrav og påbud overfor kommunene, bl.a. på helse, undervisnings- og bygningssektoren. Som et ledd i dette vil Regjeringen også gjennomføre en forsøksordning med "frikommuner", dvs. at 10 kommuner i en forsøksperiode på 4 år stilles fritt i forhold til de fleste regler og ordninger som i dag regulerer kommunenes gjøremål. Disse kommunene vil bl.a. stå fritt til å velge organisasjonsform, plansystem, kommunale avgiftsinntekter og dispensjoner fra andre bestemmelser.

En økende andel av kommunenes inntekter kanaliseres i dag gjennom statsbudsjettet, og mottas i form av overføringer fra staten. Dette oppleves ofte som en svekkelse av de reelle muligheter for effektiv økonomisk styring på lokalt plan. I oppfølgingen av det nye inntektssystemet vil derfor også mulighetene for å utvide kommunenes inntektsgrunnlag bli vurdert, uten at det totale skattetrykket dermed økes.

En mobilisering av det lokale selvstyret krever kanskje fremfor alt at vi makter å flytte den politiske dagsorden fra sentralt til lokalt hold, og at vi fremfor én "riksdekkende" dagsorden må være innstilt på å leve med

mange lokale dagsordener. Dette er en utfordring både for sentralpolitikernes styringsambisjoner og det politiske engasjement i lokalsamfunnet, og det krever ikke minst økt informasjon og bevissthet blant velgerne om lokalpolitikernes ansvar og muligheter. Det bør derfor bli en viktig oppgave regelmessig å få publisert sammenlignende informasjon om kommunal virksomhet og ressursutnyttelse. Regjeringen vil bl.a. på denne bakgrunn, i samarbeid med Norske Kommuners Sentralforbund Sentralforbund og Rådet for Samfunnsplanlegging, ta initiativ til økt forskning og utredning om kommunal økonomi, administrasjon og tjenesteyting. Det bør bl.a. vurderes å opprette et uavhengig, nasjonalt senter for informasjon og utredning om slike kommunale spørsmål.